

Iparosok, 1902. május

Iparigazolványt nyertek Az elmúlt április hóban a j . főszolgabíróság, mint elsőfokú iparhatóság a következőknek állított ki iparigazolványt:

1. özv. Braun Sándorné - „szatócs”
2. Misenczky István „kerékgyártó”,
3. Vexler József „kovács”,
4. Bihari Jenő „tüzifakereskedő”

Szeretett szülőföld

E század elején (1800-as évek) a liszt- szükségletet a lókínzásról ismeretes szárazmalmok segítségével tudták elérni. Az 1840-es évek elején építették a község északi részén az úgynevezett nagy szélmalmost, alul kő, felül deszkákból, nagy erkéllyel.

Később épült még 4 szélmalom téglából, melyeknek nagy hiányuk volt, hogy csak akkor örölhettek, midőn szél volt és így sokan, ha lisztre volt szükségük a szomszéd községbe, Pécskára kellett menniök.

1870-ben Fusch János németperei lakos építette az első gőzmalmost. A fejlődő igényeknek megfelelően gőzfürdőre is gondoltak.

1890-ben Bheár James ennek a helyén magtárral ellátott emeletes malmost építtethetett, a gőzfürdő azonban megsemmisült.

A ma is fennálló két vagon kapacitású hengermalom 1889-be épült. 1932 óta 27méter hosszú és 10 méter széles stranddal kapcsolatos. Van olajsajtolója és jéggyára is. Hasonló teljesítménnyel 1922-be épül a Vincze féle gőzmalom. A vidékről főleg Dombegyháza és Kevermes látogatják. Dancsó András battonyai lakosnak egy motor meghajtású daráló malma van.

Papp Gyula József szintén rendelkezik egy motorhajtású malommal. A községben lévő szélmalom Rácz István malomtulajdonos kezében van. Az összes malmok mintegy hatvanöt egyént foglalkoztatnak.

A községben négy gabona tárház van, mely 900 vagon gabona tárolására alkalmas.

II. József alatt indult nagy virágzásnak a selyemtenyésztés. Battonyán már akkor létesült epreskert. A battonyai préskertben egy 1844. november 24-én kelt összeírás szerint 23

öregfa mellett már van 49 termő, 300 darab kiültetni való, 560 darab 2-3 éves és 1000 darab tavalyi kelés, összesen 2032 darab. A kb. három holdnyi kert a község délkeleti oldalán feküdt. A 80-as évek elején a vasút déli oldalára került, s régi helyét 400 négyszögöles házhelyekre osztották ki. Ebből az éren túli magas fekvésű földekből alakult a II. kerület. A napszámosok közül kb. 50-60 család foglalkozik selyemhernyó tenyésztéssel.

1919-be 2 pengős üzletrészletekkel alakult a Polgári Hitelszövetkezet. Alaptőkéje 2546 Pengő.

A Hangya Fogyasztási Hitelszövetkezet eredményesen működik községünkben. Évi forgalma kb. 30,000 pengő.

Községünkben a mezőgazdasági munkaalkalmak meglehetősen kedvezőek. Tavasszal tengeri kapálásra, nyáron a gabonák learatására, ősszel tengeri törésére és cirok vágására állnak a napszámkeresetből élő emberek. A cséplés is sok munkásnak ad kenyeret. A munkabér minimum átlagba 1 pengő. A középnapiszám értéke 1,50 pengőre tehető. A munkabér magassága azonban változik a munkaalkalmak szerint. Télen, amikor nincs gazdasági munka, akkor a napszám természetesen alacsonyabb, mint nyáron. A mezőgazdasági munkások között munkanélküliség nagyobb arányba csak télen fordul elő. Ezen a község előjárósága ínségmunkával segít. Az ínség munkások napi 1 pengő napszámot kapnak. Az 1935. július hú 1 napjától 1936 június 30 napjáig a község az ínségmunkásokkal a község területén keresztülhaladó Szarazér belvízlevezető csatornát és mellécsatornát teljesen újjáépítette mintegy 750 méter hosszúságban. Több utcát kiárkoltak és feltöltöttek. Az Erzsébet sétány fásítása és tisztítása továbbá a községi fakert ásása mind az ínségmunka igénybevételével történt. Télen a népnek nem igen akad munkája. Egyesek kosárfonással, kas kötéssel, tengeri morzsolással, fonással és szövással foglalkoznak. Néhány évtizeddel ezelőtt élénk és keresett volt a háziipar is. A lakosság jelentős része foglalkozott vászonszövással. Ma már a gyárak érdektelenné tették. Főként Mezőhegyesen teremtett érthető konkurenciát. Emellett tény azonban az is, hogy községünk lakossága is hódol annak a felfogásnak, amely a mutatósabb, de olykor kevésbé értékes gyári cikkekkel szemben nem tudja becsülni a háziipar termékeit, holott ennek szociális szempontból is kiható jelentősége van. A tanítósága buzgó fáradozásaival tartott hat hetes téli tanfolyamok mutatják, mennyi természetes, ki nem fejlesztett érzék szunnyad a nép lelkében háziipar legkülönbözőbb nemével szemben. Főként az ő, eléggé meg ne jutalmazható feladatuk e téren a változás felé egyengetni az utat.

Ami az iparfejlesztést illeti, a korszellem átalakító hatásának engedve törvénybehozás 1872. évi VII. törvényeikben kimondta a céhek eltörlését. Azonban az 1884. évi XVII. törvénycikk oly községekben, ahol a képesítéshez kötött mesterséggel foglalkozó iparosok száma legalább 100-ra tehető, az iparhatósága által ipartestület alakítását engedélyezi. E törvény értelmében alakult az iparhatóság által ipartestület Battonyán 1885-ben, 316 taggal. Azóta van székháza is, ma kb. 200 kötettel rendelkező könyvtára

is. Az iparral foglalkozók száma és megoszlása 1936-ban a következő könyvtárra is. Az iparral foglalkozók száma és megoszlása 1936-ban a következő volt:

Vasipara:	kovács:15,	lakatos:18,	egyéb:11.
Fémipar:	órás,	ékszerész: 4,	bádogos, szerelő:3.
Kőanyag ipara:	kőfaragó:1,	üveges:2,	kőműves:3.
Faipara:	asztalos:17,	bognár:9,	kádár:2, ács:11.
Bőripar:	szíjgyártó:		2.
Fonó,	szövő	ipar:	kötélgyártó:1.

Ruházati ipar: szabó: 26, varrónő:27, szűcs:2, kalapos:3, paplankészítő:1, cipész, csizmadiák:32.

Mezőgazdasági ipar: szélmalom:1, gőzmalom:1, olajsajtoló:1, pék: 4, cukrász:3, mészáros, hentes:16.

Papír ipar: nyomda és könyvkötő:2

Egyéb ipar: korcsmáros: 13, fényképész:3, szobafestő:7, borbély:17, kárpitos:1, kosárfonó:1,kéményseprő:1.

Ma a segéd nélkül dolgozó iparosok száma 372. Az 1-20-ig terjedő segéderővel működő vállalatoké pedig 142. Főként a mezőgazdasággal kapcsolatos iparágak fejlettek. A községben lévő iparosok saját iparuk folytatásából nem mindnyájan tudnak megélni, úgy hogy sok iparos, ha munkája nincsen, napszámkeresetéből tartja fenn magát. 1875-be népült Papp József Gyula első szabadalmazott körkemence, téglá és fedélcserép gyára. Évi termelése 1,000,000 kézi téglá, ugyanannyi géptégla, s 1,500,000 cseréptégla volt.. A telep állandóan foglalkozott 100-120 munkáscsaládot. 1915-ben azonban megszűnt. A ma is fennálló Kertész Miksa téglagyár 1895-ben alakult,. 400,000 téglá, 70-80,000 kis cserép az évi termelés. A munkások száma átlag 12. A Bartha féle téglagyár 1904-óta működik. Átlag termelése /tégla és cserép/ 500,000 darab foglalkoztat 10-12 munkást. Ma két budapesti céggel kötött szerződés alapján létesült szőnyegszövőgyár is van Battonyán. Grósz Józsefné féle 1923 óta áll fenn. 1936 évben az évi készítmény 3000 méter volt, 72,000 pengő értékben. 1928 óta átlag 60-70 lányt foglalkoztat a vállalat. Az 1925-ben létesült Deutsch Rezsőné féle gyár, évi termelése 300-400 negyvenötezer csomós négyzetméter, a téli hónapokban 20-22 munkásleány igénybevétele mellett.

Ipartestület és ipar. Az iparosok száma mintegy 178-ra megye kik különféle iparágakat űztek. Legtöbben vannak a csizmadiák és cipészek. Az iparosok régebben czéhekkal bírtak, de ennek megszűntével két ipartestületté alakultak. 1885.-ben a két testület egyé alakult és pár év múlva egy 350 frtba került díszes vörös selyem zászlót készítettett, melyet Demele Ferencz s. lelkész, katolikus szertartás szerint a sétányon szentelt fel.

Saját háza van. Az iparosok 1 frt 60 kr. testületi tagsági díjat fizetnek. Halottas kocsijuk is van, mely a község háza udvarán levő színben őriztetik, 5 frt használati díj lefizetése mellett bárki igénybe veheti. Ünnepeles isteni tiszteletek alkalmával az iparosok fáklyák helyett nagy viaszgyertyákkal szoktak az oltár körül állani. A testület elnöke: Wagner Fülöp. Polgári biztos: Szabó Lajos.

Önsegélyező egylet. (Iparosok. öns. egylet) Alakult 1883-ban, 10 kros betéttel. Tagjai száma 176, betéte hetenként 165 ft. Elnöke: Szabados József. Igazgatók: Steiner Jónás, Oszlár Gergely és G. Tóth János. Jelenlegi tőkéje 70 ezer frtra rug. Évi osztaléka 6%, volt 7% is.